

Дещо повільнішим був ріст міцелію на субстраті, який складався з СЛ:СП:ПКП (25:25:50 %) – $13,17 \pm 0,52$ мм/добу. На інших субстратах спостерігався повільніший вірогідний ріст міцелію: на СЛ:СП:ПКП (50:25:25 %), СЛ (100 %) та СЛ:СП:ПКП (25:50:25 %) від $9,13 \pm 0,52$ до $9,16 \pm 0,46$ мм/добу відповідно. На субстраті, який на 100 % складався з соломи пшениці *Vr* становила – $8,16 \pm 0,57$ мм/добу.

Отже, з отриманих результатів можна зробити висновок, що найпродуктивнішими субстратами для культивування *P. ostreatus* є півка кукурудзяного початку (100 %) та СЛ:СП:ПКП у співвідношенні 25:25:50 %. Отримані дані свідчать про доцільність використання цих субстратів під час культивування макроміцета *P. ostreatus*.

УДК 581.9:582.284.51

ВИДОВИЙ СКЛАД КСИЛОТРОФНИХ БАЗИДІЄВИХ ГРИБІВ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ ШАРГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

М. С. Шундель, А. К. Велигодська

Лісовий біоценоз – це угруповання дерев, чагарників, трав'янистої рослинності, ґрунту, тваринних і інших організмів, одним з найважливіших компонентів якого є гриби – найчисленніша безхлорофільна група гетеротрофних організмів – сапротрофів, облігатних та факультативних паразитів. При цьому міцелій грибів у ґрунті нерідко поширюється на сотні та тисячі квадратних метрів, а вік одного грибного організму може складати тисячі років (Мухин, 2000). В лісових біоценозах вони сприяють посиленню кругообігу мінеральних речовин, енергії, розкладаючи природні опади, перетворюючи органічні речовини в мінеральні, котрі потім використовуються для харчування зеленими рослинами. Вони також відіграють важливу роль у живленні деревних, чагарникових і деяких трав'янистих рослин, здійснюючи його за допомогою мікоризи, утвореної на коренях (Третьякова, 2010). Багатогранні функції, виконувані грибами, істотно визначають життєдіяльність лісових біоценозів. Багато видів грибів, паразитуючи на хвої, листках, пагонах, гілках у кроні, нерідко прискорюють диференціацію дерев у деревостойі й відмирання відсталих у рості екземплярів (Мухин, 2005).

Ксилотрофні базидієві гриби – види, що оселяються на деревині та здатні в тій чи іншій мірі переробляти целюлозні та лігноцелюлозні залишки. Це спеціалізована екологічна група грибів, яка виділяється в межах сучасної мікології за субстратом – живою або мертвою деревиною. Цей субстрат для ксилотрофів може бути як єдиним можливим так і додатковим (Костицина, 2017). Дослідження ксилотрофних макроміцетів деревних насаджень Шаргородського району Вінницької області дозволить спеціалізованим структурам вчасно виявляти осередки небезпечних грибних хвороб різноманітних порід дерев, розробляти заходи боротьби з ними та зберігати лісові насадження у здоровому стані.

Виходячи з цього метою роботи було визначити та проаналізувати видовий склад ксилотрофних базидієвих грибів лісових насаджень Шаргородського району Вінницької області.

У якості методів дослідження використовувалися метод спостереження, порівняльні методи, моніторинг. Матеріалами дослідження були плодові тіла (карпофори) вищих ксилотрофних базидієвих грибів, які знайдені на деревах та рослинних залишках лісових насаджень Шаргородського району. Видова приналежність та систематична структура знайдених на досліджених територіях макроміцетів визначалися за загальноприйнятими методиками (Kirk, 2010).

Єдиним представником порядку *Agaricales*, поміченим у зимово-весняний період на деревах та сухих залишках, були плодові тіла розщипки звичайної – *Schizophyllum commune* Fr, що викликає білу гниль деревини.

Також одним видом – *Gloeophyllum sepiarium* (Wulfen) P.Karst. (трутовик заборний) – був представлений на дослідженій території порядок *Gloeophyllales*. Це широко розповсюджений гриб, який викликає буру гниль деревини.

На дослідженій території також знайдено два види – представники порядку *Hymenochaetales*. Це паразитичні види з роду *Phellinus*: трутовик несправжній обпалений (*Ph. Igniarius* (L.) Quél.), що викликає жовто-білу гниль деревини, та трутовик несправжній дубовий – *Phellinus robustus* (P. Karst.), що викликає білу гниль деревини дубу черешчатого.

Найбільш різноманітний за знайденими представниками на території Шаргородського району – порядок *Polyporales*. Серед них трутовики, що викликають білу гниль деревини – *Fomes fomentarius* (L.) Fr. (трутовик справжній), *Ganoderma applanatum* (Persoon) Patouillard (трутовик плоский) та *Bjerkandera adusta* (Willd.) P.Karst. (беркандера обпалена). Дуже широко представлений рід *Trametes* – на дослідженій території знайдено 5 видів цих базидієвих грибів, що викликають білу гниль деревини та належать до цього роду: *T. gibbosa* (Pers.) Fr. (траметес горбатий), *T. pubescens* (Schumach.) Pilat (траметес пухнастий), *T. versicolor* (L.) Lloyd (траметес різнокольоровий), *T. elegans* (Spreng.) Fr. (траметес витончений) та *T. ochracea* (Pers.) Gilb. & Ryvar den (траметес охряний).

Таким чином, у лісових насадженнях Шаргородського району у період пізньої зими та ранньої весни 2019 р. було знайдено 12 видів ксилотрофних базидієвих грибів, переважна кількість яких належить до порядку *Polyporales* та викликає білу гниль деревини.